

Изм. № 335 / 23.08.2018

ДО
Г-Н КИРИЛ АНАНИЕВ
МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

ОТНОСНО: Публикувания за обществено обсъждане проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето

УВАЖАЕМИ Г-Н АНАНИЕВ,

Организациите, членуващи в Коалиция за живот без тютюнев дим и членовете на Сдружение „България без дим“ приветстват и подкрепят така дълго чакания проект на ЗИД на Закона за здравето в частта му, отнасяща се до ограничаване на тютюнопушенето в България.

Изказваме своята благодарност към сегашното ръководство на Министерство на здравеопазването, което взе под внимание и нашите предложения, насочени към подобряване ефективността на контрола по спазване забраната за тютюнопушене на обществени и работни места и в обществения транспорт.

По предложените текстове имаме следните бележки и предложения:

По § 5

Предлагаме в текста на чл. 15, ал. 1, т. 7 и във всички последващи текстове, където думата „тютюнопушене“ се заменя с „пушене на тютюневи изделия и изделия за водна лула, несъдържащи тютюн“ да се използва „пушене на тютюневи и свързаните с тях изделия“.

Съгласно определението, което е използвано в § 55, т. 39 и препращащо към § 1, т. 8 от Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия „Изделия, свързани с тютюневите изделия са електронните цигари, контейнерите за многократно пълнене, течностите, съдържащи никотин, изделията за пушене, различни от тютюневи изделия и изделията за водна лула, несъдържащи тютюн“. Тази формулировка автоматично включва споменатите в предложението изделия за водна лула, несъдържащи тютюн, но добавя и електронните цигари и изделията за пушене, различни от тютюневите изделия.

Основание за предложението ни дава § 55 от Преамбюла към Директива 2014/40/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за сближаване на законовите,

подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно производството, представянето и продажбата на тютюневи и свързани с тях изделия и за отмяна на Директива 2001/37/ЕО, в която се посочва: „Дадена държава членка следва да има право да продължи да прилага или въвежда национални правни норми, приложими за всички пуснати на нейния национален пазар изделия по отношение на аспекти, които не са уредени от настоящата директива, при условие че те са съвместими с ДФЕС и не възпрепятстват пълното прилагане на настоящата директива. По същия начин и при същите условия дадена държава членка би могла, наред с другото, да въведе правила или забрана за аксесоари, използвани за тютюневи изделия (включително водни лули), за растителни изделия за пушене, както и да въведе правила или забрана за изделия, които на външен вид наподобяват тип тютюневи или свързани с тях изделия“.

Подробна информация за въздействието на електронните цигари има и в най-новите публикации на American Thorax Society¹, British Lung Foundation², University of California, San Diego, Center for Tobacco Control, Research and Education^{3,4,5,6,7}, European Respiratory Journal⁸, както и изследванията по проекта TackSHS, спонсориран от ЕК.⁹

Според проф. Естеве Фернандес от Университета в Барселона и Института по онкология в Каталония¹⁰: „...аерозолът от електронните цигари съдържа никотин, съдържа още бензен, специфични нитрозамини и други карциногенни вещества. Всички, които стоят около пушача са пасивно изложени на въздействието на тези вещества. Необходими са допълнителните изследвания, за да се определи точно вредата, която те оказват за намаляване на имунната защита, повишаване разпространението на хроничната обструктивна белодробна болест, ракови, сърдечни и белодробни болести.“

По § 19

Изцяло подкрепяме въвеждането на санкцията „заповед за спиране на обект“, но предлагаме Министерство на здравеопазването да обсъди възможността заповед за временно спиране експлоатацията на обекти да се отнася и за други видове обекти, а не само за заведения за хранене и развлечения. Точното посочване, че този текст се отнася само за заведенията за хранене и развлечения означава, че от тази санкция се изключват всички останали обекти, в които е забранено пушенето. Забраната следва да се отнася и за работни места, където нарушаването ѝ влияе много драстично на лица, които имат здравословни проблеми или не желаят около тях да се пуши по време на работа, но са принудени да търпят въздействието на тютюневия дим. Може би тя е неприложима при някои обекти, но може да се приложи и при плувните басейни, спортни зали, фитнес центрове и зали, театри, кинозалони, концертни зали, читалища, компютърни и интернет зали, специализираните институции за предоставяне на социални услуги, лечебни и здравни заведения, здравни кабинети и обектите, в които се прилагат неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве, аптеки, дрогерии, оптики, селскостопански аптеки, търговски обекти, места за настаняване, административните

¹ <http://www.abstractsonline.com/pp8/#!/4499/presentation/19432>

² <https://www.birmingham.ac.uk/news/latest/2018/08/e-cigarette-vapour-disables-key-immune-cells-in-the-lung.aspx>

³ <https://tobacco.ucsf.edu/first-evidence-long-term-health-damage-ecigs-smoking-e-cigarettes-daily-doubles-risk-heart-attacks>

⁴ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27558745>

⁵ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29754582>

⁶ <https://tobacco.ucsf.edu/first-evidence-linking-e-cigs-copd-population>

⁷ <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-publhealth-040617-013757>

⁸ <http://erj.ersjournals.com/content/51/4/1701661>

⁹ https://horizon-magazine.eu/article/are-there-passive-smoking-risks-e-cigarettes_en.html

¹⁰ https://horizon-magazine.eu/article/are-there-passive-smoking-risks-e-cigarettes_en.html

учреждения, автобуси, трамваи, тролейбуси, микробуси на маршрутни таксиметрови линии, пътнически таксиметрови автомобили и транспортни средства със специално предназначение - санитарни автомобили за болни и др.

Освен това, при условие, че текстът на §53 се приеме така, както е предложен, се създава ситуация, при която инспекторите от Българската агенция по безопасност на храните ще установяват нарушенията в заведенията за хранене и развлечения, ще съставят актовете и ще се издават наказателните постановления, а заповедите за спиране ще се издават от директорите на РЗИ. Според нас това ще усложни тази завършваща част от санкцията. Би следвало този, който е издал първото наказателно постановление, той да издаде и заповедта за спиране при второто нарушение. Във връзка с това предлагаме в § 19, т. 1 след думите „директорът на регионалната здравна инспекция“ да се добавят думите: „съответно директорът на областната дирекция по безопасност на храните, изпълнителният директор на Изпълнителната дирекция „Главна инспекция по труда“.

По § 21

С промените в Закон за здравето, влезли в сила от 01.06.2012 г. се разреши тютюнопушене в обособени самостоятелни помещения, разположени в сградите на летищата. Според нас това е едно отстъпление от „пълната“ забрана, за което няма логично обяснение. Българските летища са крайни дестинации (за отлитане или кацане) и няма транзитни полети, които да налагат пътници да чакат определен полет 5-6 или повече часа, особено когато не разполагат с транзитни визи и не могат да напуснат сградата на летището. За пушачите са предоставени условия за пушене на открито преди да влязат или след като излязат от сградата на летището.

С промените в Закон за здравето, влезли в сила от 01.06.2012 г. отпадна чл. 56а, ал. 3, в която се даваше право на Министерски съвет да регламентира с наредба подробности по прилагането на изискванията за тютюнопушенето, включително и начина на обозначаването на помещенията. В момента няма изискване в обектите да се поставят знаци, показващи, че е забранено тютюнопушенето, както и телефоните, на които да се сигнализира за нарушение на забраната и глобите за физически и юридически лица.

Във връзка с това предлагаме в чл. 56 да се направят следните изменения и допълнения, освен тези, предложени в § 21, т. 1 и 2:

1. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Министерският съвет определя с наредба изискванията към обозначенията за забрана на тютюнопушенето в закритите обществени и работни места, обществения транспорт и някои открити обществени места.“

2. Алинеи 4, 5 и 6 се отменят.“

По § 22

Направеното предложение за промени в § 22, т. 2 значително ограничава периметъра около детските ясли, детските градини, училищата, ученическите общежития и местата, където се предоставят социални услуги за деца, като прилежащите терени и тротоари са заменени само с територията, която по принцип обхваща двора на тези заведения. За съжаление както училищните власти, така и контролните органи не можаха да се справят с това учениците и персоналят да не пушат по тротоарите около заведенията. Ограничаването на тютюнопушенето само в дворовете е едно отстъпление и вместо пространството около

детските и учебните заведения да се увеличава, то се намалява. Предлагаме текстът на чл. 56а, т. 1 да не се променя, освен ако това пространство не се увеличи.

Предлагаме да се създаде нов параграф със следното съдържание:

„§ .... В чл. 213 се създават ал. 4, 5 и 6:

„(4) Който не изпълни или наруши заповед по чл. 38, ал. 5 се наказва с глоба от 5 000 до 10 000 лв., а при повторно нарушение - от 10 000 до 15 000 лв.

(5) Когато нарушението по ал. 4 е извършено от едноличен търговец, се налага имуществена санкция в размер от 10 000 до 15 000 лв., а при повторно нарушение - от 15 000 до 20 000 лв.

(6) Когато нарушението по ал. 4 е извършено от юридическо лице, се налага имуществена санкция в размер от 15 000 до 20 000 лв., а при повторно нарушение - от 20 000 до 30 000 лв.“

По §49

Изцяло подкрепяме текстът на § 49, който е крайно необходим на контролните органи, за да не бъдат отменяни актовете в съда.

Предлагаме следните допълнения към текста:

1. Да се създаде нова ал. 3

„(3) Който допусне в управляван от него обект мирис, дим, сензорна сигнализация, угарки, оборудване или материали за водна лула, които се дължат на пушене на тютюневи изделия и изделия за водна лула, несъдържащи тютюн, се наказва с глоба от 300 до 500 лв. – ако е физическо лице, с имуществена санкция от 1000 до 1500 лв. ако е едноличен търговец или с имуществена санкция от 3000 до 5000 лв. – ако е юридическо лице“.

2. Алинея 3 да стане ал. 4 и да се измени по предложения от вносителя начин с едно допълнение, а именно:

„(4) При повторно нарушение по ал. 2 и ал. 3 размерът на глобата е от 500 до 1 000 лв. – за физическо лице, а размерът на имуществената санкция е от 1 500 до 3 000 лв. – за едноличен търговец и от 5 000 до 10 000 лв. – за юридическо лице.“

3. Досегашните алинеи 4 – 8 да се преномерират, като се преномерират и препратките в тях.

Предлагаме Министерство на здравеопазването да обсъди и въведе нови, по – модерни начини за идентифициране на нарушенията, като изпращане на снимков материал, със съответното идентифициране на мястото и времето, което съвременните мобилни телефони позволяват. Това ще улесни контролните органи, ще онагледят нарушенията и сигналите ще бъдат по-достоверни. С промяна на съответната законова уредба, когато снимките се признаят за доказателство, актовете на едноличните търговци и имуществената санкция на юридическите лица ще могат да бъдат съставяни и само по снимковия материал. В обектите могат да се поставят датчици, които да сигнализират поява на дим, по подобие на съществуващите в хотелите, което също би улеснило контрола. Дори тези нови методи да не бъдат въведени с този законопроект, би следвало МЗ да обмислят как биха могли на един следващ етап те да се въведат, като предварително се проведе широка дискусия след пилотното им въвеждане.

По § 53

Изцяло подкрепяме текста на § 53, като установяваме, че е отпаднала възможността държавни здравни инспектори от Министерство на здравеопазването да съставят актове. Според нас това беше една добра възможност те да извършват независими проверки при спорни случаи, конфликтни ситуации или при многократни нарушения в даден обект, но през годините тя не беше използвана. Предлагаме тази възможност да се запази, още повече след като се предлага инспектори от една инспекция да извършват проверки на територията на друга инспекция, ще възникват повече спорни ситуации, които ще се нуждаят от компетентната намеса на държавните здравни инспектори от МЗ.

Предлагаме в новия чл. 232, ал. 3 да се посочи срок, в който информацията ще бъде предоставена на съответната регионална здравна инспекция. За целта може да се добави изречение второ в чл. 232, ал. 3 със следното съдържание: „Информацията по изречение първо се предоставя в 14-дневен срок от влизането в сила на съответното наказателно постановление.“

Предлагаме текстът на § 53 да се допълни с нови две алинеи:

„(4) При установяване на нарушенията по чл. 218 контролните органи по ал. 1 имат право да изискват документ за самоличност на нарушителите.

„(5) Актове по чл. 218 могат да се съставят и от представители на обществеността, определени със заповед на директора на регионалната здравна инспекция. Наказателните постановления се издават от директорите на регионалните здравни инспекции по мястото на извършване на нарушението.

В чл. 37, ал. 2 от Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН) е посочено, че „Актове могат да съставят и представители на обществеността, ако са овластени за това с нормативен акт.“ Във връзка с това предлагаме да се даде възможност на представители на обществеността, които са специално обучени и оправомощени със заповед от директора на съответната регионална здравна инспекция, също да съставят актове за установяване на административни нарушения по чл. 218 от Закона за здравето.

Стремежът към здравословен начин на живот значително се засилва през последните години и загрижени за здравето на децата, на околните и за собственото си здраве хората имат желание да допринесат за осигуряване на среда без тютюнев дим. Включването на представителни на обществеността като лица, които имат право по закон да съставят актове за установяване на административни наказания, ще разшири възможностите за контрол и ще подпомогне държавата. Наказателните постановления по тези актове ще бъдат издавани от директорите на регионалните здравни инспекции по мястото на нарушението. Вече има обучени доброволци от различни градове в страната, има написано ръководство, съгласувано с Министерство на здравеопазването. При одобряване и приемане на този текст от Парламента, ще бъде организирана и проверка на знанията на обучените доброволци. Може би контролът по спазване забраната за тютюнопушене на обществени и работни места и обществения транспорт ще даде възможност да се утвърди тази практика и текстът на чл. 37, ал. 2 от ЗАНН няма да бъде само на книга.

По § 55, т. 1

Изцяло подкрепяме текстът на § 55, като имаме бележка по предлаганата т. 41, с която се въвежда определението за заведения за хранене и развлечения. Предлагаме след препратката към чл. 3, ал. 2, т. 2 от Закона за туризма да се добави и Наредбата за изискванията към местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения и за реда за определяне на категория, отказ, понижаване, спиране на действието и прекратяване на

категорията, приета с ПМС № 217 от 17.08.2015 г. (обн. ДВ. бр. 65 от 2015 г.), в която много по-подробно са описани и изброени различните видове заведения за хранене и развлечения.

По § 55, т. 2

Подкрепяме изцяло текстът на създадената нова ал. 2, с която се въвежда определението за „закрито обществено място“. Това определение трябваше да се приеме още през 2012 г., когато се въвеждаше пълната забрана, за да е ясно както на собствениците, така и на контролните органи в кои обекти е забранено тютюнопушенето.

Предлагаме да се използва фактът, че се правят промени в т. 2 и да се прецизират изброените в точката обществени места по смисъла на чл. 56. Според нас има обекти, в които до момента не са извършвани проверки и не е прилагана забраната като плажове и места за къпане, гробищни паркове, железопътни гари, пристанища, автогари. Може би следва да се конкретизира, че става въпрос за сградите към тях. Текстът „заведения за хранене и развлечения, заведения за хранене, прилежащи към туристически хижи“ се повтаря в буква „г“ и буква „д“.

Към Преходните и заключителни разпоредби

Настояваме в Преходните и заключителни разпоредби освен предложените промени, които подкрепяме, да се въведе още един параграф със следното съдържание:

„§... **Алинея 1 на чл. 35 от Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия** (обн., ДВ, бр. 101 от 1993 г.; изм., бр. 19 от 1994 г., бр. 110 от 1996 г., бр. 153 от 1998 г., бр. 113 от 1999 г., бр. 33 и 102 от 2000 г., бр. 110 от 2001 г., бр. 20 от 2003 г., бр. 57 и 70 от 2004 г., бр. 91, 95, 99 и 105 от 2005 г., бр. 18, 30, 34, 70, 80 и 108 от 2006 г., бр. 53 и 109 от 2007 г., бр. 36, 67 и 110 от 2008 г., бр. 12, 82 и 95 от 2009 г., бр. 19 от 2011 г., бр. 50 от 2012 г., бр. 12 и 14 от 2015 г., бр. 19, 28, 31 и 101 от 2016 г. и бр. 58, 63, 85, 92, 97 и 103 от 2017 г., бр. 17 от 2018 г.) **се изменя така:**

„(1) Забраняват се всички форми на рекламиране на тютюн, тютюневи и свързани с тях изделия, както и на допълнителните устройства към тях, с изключение на случаите по ал. 3.“

Мотиви:

Рекламата на тютюн, тютюневи и свързаните с тях изделия, както всяка реклама на стоки и услуги, цели увеличаване продажбите и употребата на съответните изделия. Всички форми (преки и непреки) на реклама също така стимулират потреблението, намаляват мотивацията на пушачите да откажат пушенето, насърчават бившите пушачи да започнат да пушат отново и създават среда, в която употребата на тютюневи изделия се възприема като нещо обичайно и приемливо.

В т. 1 на чл. 13 на Рамковата конвенция за контрол на тютюна на Световната здравна организация се посочва: „Страните-членки признават, че всеобхватната забрана на рекламата, промоцията и спонсорството ще намали употребата на тютюневи продукти“, а в

точка 2 е казано: „Всяка страна, в съответствие със своята конституция и конституционни принципи, ще налага всеобхватната забрана на всякаква реклама, промоция и спонсорство на тютюневи изделия“. Много подробно са разписани и Ръководните принципи за прилагането на чл. 13 от Рамковата конвенция за контрол на тютюна, приети на третата сесия на Конференцията на страните, ратифицирали Рамковата конвенция. Те са документ в полза на страните, които искат да ограничат рекламата на тютюневите изделия.

Възможността, която съществува в момента, за използването на търговска марка, когато в рекламата не участват лица под 18 години и тя не е предназначена или насочена към тях, позволява на тютюневите компании да завземат рекламните съоръжения във и извън населените места. Как може да се влияе на младите и все още непропушили деца и те да се убеждават във вредата от тютюнопушенето, когато на всеки ъгъл могат да видят усмихнати девойки или артисти в поза, достатъчно характерна и без да е видима цигарата, която показва пушача като успял и щастлив човек. В много от случаите рекламите са на ръба на закона, което пречатства тяхното санкциониране. Това се отнася особено за външната реклама, която е видима от всички, включително и от деца.

В мнение, изказано от Световната здравна организация се посочва: „Тютюнът е единственият законен потребителски продукт, който убива една трета до една втора от своите консуматори, когато се използва точно, както е предвидено от производителя.“ Дори само това е основание да се забрани рекламата под каквато и да е форма на продукт, който убива или води до тежки заболявания.

Допустимостта за реклама в местата за продажба на дребно доведе до това витрините на тези обекти да са изцяло ангажирани с реклами на тютюневи изделия, което е едно от основните средства за стимулиране на импулсните покупки. Създава се впечатлението, че употребата на тютюневи изделия е социално приемлива, което прави отказването от тютюнопушенето по-трудно. Младите хора са особено уязвими към стимулиращото въздействие на изображенията на тези продукти.

В последно време страната ни, както и много други страни в света, е залята от агресивна реклама на нови бездимни тютюневи изделия. Представят се едностранни подвеждащи резултати за намаления риск от тяхната употреба. Това ги прави изключително атрактивни особено отново за младите хора, а също и за жените. С луксозния си дизайн и масираната реклама, те целят единствено да повишат интереса към пушенето, да запазят старите и по възможност да натрупат нови клиенти.

С УВАЖЕНИЕ:

**Д-Р ГЕРГАНА ГЕШАНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОАЛИЦИЯ
ЗА ЖИВОТ БЕЗ ТЮТЮНЕВ ДИМ**

**Д-Р МАША ГАВРАИЛОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СДРУЖЕНИЕ
„БЪЛГАРИЯ БЕЗ ДИМ“**